

M U N I
L A W

Rozhodné právo v řízení před (mezinárodními) rozhodci

Osnova

- Finanční arbit
- Fórum a vliv fóra na rozhodné právo
- Vliv doktrín na určení rozhodného práva
- Procesní právo
  - Fáze nalézací
  - Fáze exekuční
- Právo rozhodné pro meritum sporu
  - Fáze nalézací
  - Fáze exekuční
- Jiné metody
- Právo EU a mezinárodní rozhodčí řízení

Finanční arbitr

- <https://finarbitr.cz/cs/>
- Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi
  - státem zřízený orgán mimosoudního řešení spotřebitelských sporů na finančním trhu
  - může řešit pouze spory mezi spotřebiteli a finančními institucemi poskytujícími nebo zprostředkujícími [platební služby](#), [elektronické peníze](#), [úvěry](#), [kolektivní investování](#), [investice](#), [životní pojištění](#), [stavební spoření](#), [směnu měn](#), [penzijní produkty](#)
  - spor finanční arbitr může řešit pouze v řízení zahájeném na návrh spotřebitele
  - finanční instituce je povinna se řízení před finančním arbitrem účastnit a poskytovat součinnost; současně má právo se k návrhu vyjádřit, předložit podklady a vznášet námitky
  - finanční arbitr může spotřebiteli pomoci s podáním návrhu, jeho změnou i odstraněním jeho nedostatků, poskytuje mu předběžné právní posouzení sporu, vysvětluje a zprostředkovává smírné řešení sporu

Finanční arbitr

- řízení před finančním arbitrem je bezplatné;
- navrhovatel nemusí být právně zastoupen, od toho je finanční arbitr; je-li zastoupen, nemůže navrhovatel požadovat náhradu nákladů právního zastoupení;
- finanční arbitr primárně vede strany sporu ke smírnému vyřešení sporu; kde není smír možný a spotřebitel nevezme svůj návrh zpět, vydá finanční arbitr rozhodnutí;
- pravomocné rozhodnutí finančního arbitra je přezkoumatelné soudem;
- finanční arbitr **nemůže rozhodovat spor, o kterém se již vede řízení u soudu nebo před rozhodcem**, nebo o něm již soud nebo rozhodce rozhodl; pokud není pravomocné rozhodnutí finančního arbitra předloženo k soudnímu přezkumu, je závazné a má účinky vykonatelného soudního rozhodnutí.

Fórum a jeho vliv na rozhodné právo

- Fórum – sudiště – základní otázky týkající se domicilizace řízení
- Rozhoduje o:
  - „původu“ řízení
  - Povaze řízení (domácí, cizí)
  - Právu rozhodném pro procesní otázky
  - Právu rozhodném pro meritum sporu
  - Vztahu k soudům obecným (pomocné a kontrolní funkce, příští přednáška)
  - Vazba na nakládání s rozhodčím nálezem (možnost zrušení vs. odepření uznání a výkonu)

Výběr sudiště v mezinárodním sporu

- Faktory právní
- Faktory mimoprávní
  - Ekonomická stránka řešení sporu
  - Atraktivita místa pro rozhodce
  - Dostupnost místa
  - Možnost ubytování apod.

Neutrální fórum

- Fórum, kde žádná strana není domicilovaná
- *Německá a švýcarská strana si pro spor ze smlouvy, která se dle volby práva řídí německým právem, zvolí Rozhodčí soud při MOK a místem projednání sporu je Nizozemí.*

Fórum - sudiště

Které místo je sudištěm?

- Rozměr právní a geografický
- Pozice rozhodců nebo stran vs. vazba na moc veřejnou

Varianty

- Někdy jednoduché určení (sídlo rozhodčího soudu), někdy obtížné (v případě delokalizace)
- Místo, kde se senát sešel poprvé
- Určení v rozhodčí smlouvě
- V řízení u stálého rozhodčího soudu – místo sídla
- Problematické v řízení ad hoc

MUNI
LAW

Procesní normy v rozhodčím řízení

Dosah *lex arbitri*

- Zda je možné rozhodčí řízení, problematika rozhodčí smlouvy
- Rozhodci, konstituování rozhodčího senátu
- Pravomoc – pravomoc
- Míra svobody rozhodnout o procesních normách
- Pomocné funkce obecných soudů, jiné dopady veřejné noci na rozhodčí řízení
- Obsah a forma rozhodčího nálezu
- ...

Určení procesního práva

- Teritoriální přístup – výběr sudiště znamená i výběr jeho procesních norem
  - Autonomie vůle stran i rozhodců je podmíněna mírou autonomie v rozhodčích předpisech fóra
  - Obdobná vazba jako u soudů státních, ale rozhodčí právo zpravidla dává větší míru autonomie
  - Míru volnosti z pohledu českého práva určuje § 13, § 19 nebo § 30 ZRŘ

Určení procesního práva

□ § 13 ZRŘ

2. *Stálé rozhodčí soudy mohou vydávat své statuty a řády, které musí být uveřejněny v Obchodním věstníku;³⁾ tyto statuty a řády mohou určit způsob jmenování rozhodců, jejich počet, a mohou výběr rozhodců vázat na seznam vedený u stálého rozhodčího soudu. Statuty a řády mohou též určit způsob řízení a rozhodování i jiné otázky související s činností stálého rozhodčího soudu a rozhodců včetně pravidel o nákladech řízení a odměňování rozhodců.*
3. *Jestliže se strany dohodly na příslušnosti konkrétního stálého rozhodčího soudu a neujednaly v rozhodčí smlouvě jinak, platí, že se podrobily předpisům uvedeným v odstavci 2, platným v době zahájení řízení před stálým rozhodčím soudem.*

Určení procesního práva

□ § 19 ZRŘ

- 1. Strany se mohou dohodnout na postupu, kterým mají rozhodci vést řízení. Otázky řízení mohou být rozhodnuty předsedajícím rozhodcem, jestliže k tomu byl zmocněn stranami nebo všemi rozhodci.*
- 2. Není-li uzavřena dohoda podle odstavce 1 nebo není určen postup podle odstavce 4, postupují rozhodci v řízení způsobem, který považují za vhodný. Vedou rozhodčí řízení tak, aby bez zbytečných formalit a při poskytnutí stejné příležitosti k uplatnění práv všem stranám byl zjištěn skutkový stav věci potřebný pro rozhodnutí sporu.*
- 3. Nedohodnou-li se strany jinak, je řízení před rozhodci ústní. Toto řízení je vždy neveřejné.*
- 4. Strany mohou určit postup také v pravidlech pro rozhodčí řízení, pokud jsou k rozhodčí smlouvě tato pravidla přiložena. Použití řádu stálého rozhodčího soudu tím není dotčeno*

Určení procesního práva

- § 30 ZRŘ
- *Nestanovali-li zákon jinak, užití se na řízení před rozhodci přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.*

Určení procesního práva

- Smluvní přístup
  - Není rovnítka mezi místem a jeho právním řádem
  - O procesních normách rozhodují přímo strany nebo rozhodci

- V praxi prolínání obou přístupů, silnější teritoriální přístup

MUNI
LAW

Rozhodné právo pro meritum sporu

Rozhodné právo pro meritum sporu

Teritoriální přístup

- Obdoba řešení před soudy, také v vztahu k úmluvám

Smluvní přístup

- Princip autonomie vůle stran je vedoucím přístupem, rozhodci nebo strany mají výraznější volnost v určení
- Různé stupně autonomie
- V dispozici jsou i úmluvy

Rozhodné právo pro meritum sporu

Míra volnosti smluvních stran

- Možnost volby vždy
- Výběr právního řádu
- Výběr konkrétní normy z právního řádu
- Výměr lex mercatoria
- Přednostní aplikace smlouvy a obchodních zvyklostí nebo jiných nestátních prostředků (dnes trendy u FIDIC)
- Jiné rozhodování než dle práva

Stupně volnosti rozhodců

- „klasická“ kontinentální doktrína – dle zákona o kolizních norem
- Výběr dle kterýchkoliv kolizních norem či jejich kombinace
- Výběr principů
- Voia direct – cesta bez kolizních norem

- Otázky
  - Stabilizační doložky
  - Volba práva, podle kterého je posuzovaná smlouva neplatná

Rozhodné právo – fáze nalézací - vnitrostátní

- § 25 odst. 3 ZRŘ
- *Při rozhodování se rozhodci řídí hmotným právem pro spor rozhodným; mohou však spor rozhodnout podle zásad spravedlnosti, avšak jen tehdy, jestliže je k tomu strany výslovně pověřily.*

Rozhodné právo – fáze nalézací - mezinárodní

□ § 119 ZMPS

□ *Právním rozhodným pro spor je **právo zvolené stranami**. Pokud strany toto právo nezvolily, **určí je rozhodci na základě ustanovení tohoto zákona**. Ke kolizním ustanovením rozhodného práva lze přihlídnout jen tehdy, jestliže to vyplývá z volby práva učiněné stranami. Jestliže strany k tomu rozhodce výslovně pověřily, mohou rozhodci rozhodnout spor podle **zásad spravedlnosti**; jde-li o spory ze spotřebitelských smluv, musí být také použita ustanovení jinak rozhodného práva na ochranu spotřebitelů. Také pro rozhodování v rozhodčím řízení platí ustanovení § 87 odst. 2.*

Rozhodné právo – fáze nalézací - mezinárodní

1. Volba práva
2. Není-li právo zvoleno, pak kolizní normy platící v ČR (včetně kolizních norem EU? viz dále)
3. Také zásady spravedlnosti

Rozhodné právo – fáze exekuční

- Použití rozhodného práva v rozporu s pravidly místa fóra není důvodem pro odepření uznání nebo zrušení rozhodčího nálezu

Jiné metody pro meritum sporu

- Lex mercatoria
- Otázka, zda je možné pravidla lex mercatoria použít přímo a místo práva státu, nebo jen v mezích rozhodného práva státu
- Základní umístění lex mercatoria je v mezinárodním rozhodčím řízení

Lex mercatoria

- Soubor pravidel nestátního původu
  - Mezinárodní obchodní zvyklosti
  - Obecné zásady právní
  - Sjednocené termíny typu INCOTERMS
  - Formulářové smlouvy vzniklé na mezinárodní úrovni
  - Různá pravidla mezinárodní legislativy států, která se používají v praxi, ale nestala se platná nebo účinná

Lex mercatoria

□ Způsoby aplikace

1. Subsidiární aplikace
2. Rovnocenná aplikace
3. Přednostní aplikace

Rozhodování dle zásad spravedlnosti

- § 25/3 ZRŘ, § 119 ZMPS
- Rozhodování odtrženo od státního práva (včetně kogentních norem)
- Závisí čistě na uvážení rozhodců, co je spravedlivé
- Morální
- Kdy – nejpozději před zahájením projednávání
- Možnost spojení volby práva s následným rozhodováním podle zásad spravedlnosti
- Nedopadá na procesní stránku sporu**

Tronc comun

- Vychází z komparace práv stran
- Základní myšlenka – kdyby strany volily právo, tak každá by „určitě“ chtěla volit svoje právo
- Vede k použití principů totožných v obou právních rádech
- Např. Channel Tunnel Contract
  - *The construction, validity and performance of the contract shall in all respect be governed by and interpreted **in accordance with the principles common to both English and French law**, and in the absence of such common principles by such general principles of international trade law as have been applied by national and international tribunals*

Amiable compositeur

- Zásady přátelského uspořádání
- Někdy neodlišováno od *ex aequo et bono*
- Jinde jde o rozhodování dle obecných zásad

Aplikace MPS EU v rozhodčím řízení

Dopad práva EU - kolizní

- Kolizní normy v Nařízení Řím I a Řím II
- Zvýraznění autonomie rozhodců

102/81 Nordsee

- Spor mezi 3 německými loďařskými společnostmi
- Předběžná otázka: *Je německý RS, který má rozhodnout podle práva a nikoliv podle zásad spravedlnosti, a jehož rozhodnutí má pro strany stejné účinky jako rozhodnutí obecného soudu, oprávněný předložit ESD předběžnou otázku?*
- SD EU: *Soudní dvůr nemá pravomoc vydat rozhodnutí o předběžné otázce, kterou mu položil rozhodce. pravomoc ESD závisí na charakteru RŘ jen to, že rozhodce rozhoduje podle práva, rozsudek vytváří res iudicata, je vynutitelná, nepostačuje, aby rozhodce získal postavení soudu ve smyslu čl. 177.*

ESD C-126/97 Eco Swiss

- společnost Benetton (Niz) uzavřela na dobu 8 let licenční smlouvu s Eco Swiss (Hong-Kong) – výroba hodinek s nápisem Benetton Bulowa
- po 5 letech Benetton vypověděl smlouvu
- Eco Swiss zahájil RR, vyhrál, \$ 24mil
- Benetton napadl RN pro rozpor s veřejným pořádkem (nedodržení evropského soutěžního práva)
- SD EU: *tam, kde národní právo jako důvod pro zrušení rozhodčího nálezu zohledňuje rozpor s veřejným pořádkem, je nutné čl. 101 a 102 (dnes podle SFEU) chápat jako součást veřejného pořádku a jejich případné porušení sankcionovat zrušením (neuznáním u cizího RN) pro rozpor s veřejným pořádkem*

ESD C-126/97 Eco Swiss

- soudy postupují při zrušování podle svého práva (např. lhůty)
- nezohlednění čl. 101 a 102 rozhodci je nutné zohlednit také jako
- rozpor RN s veřejným pořádkem ve smyslu čl. V odst. 2 New Yorské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů

C-393/92 Almeo

- spor mezi nizozemskými místními distributory elektrické energie a elektrárenskou společností
- distributoři zažalovali v rozhodčím řízení na vyrovnávací příplatek, který museli platit (rozdíl mezi vyšší cenou za distribuci do venkovských oblastí a nižší cenou pro městské oblasti)
- prohráli, napadli před obecným soudem
- přezkoumávající soud měl postupovat podle zásad spravedlnosti (na základě dohody stran)
-

C-393/92 Almeo

- SD EU: *to, že soud rozhoduje na základě spravedlnosti nemění nic na jeho povaze soudního orgánu a je proto soudem ve smyslu čl. 177*
- *navíc ze zásady přednosti unijního práva vyplývá, že soud přezkouvávající RN podle vnitrostátního práva a mající rozhodovat podle zásad spravedlnosti, musí dodržovat unijní právní předpisy a zejména předpisy soutěžního práva*

MUNI
LAW

Děkuji za pozornost.